

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет психології та соціології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни
ПСИХОЛОГІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

підготовки бакалавра
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Психологія

Луцьк – 2020

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Психологія інклюзивної освіти» підготовки бакалавра, галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність: 053 Психологія, освітньо-професійної програми Психологія

Розробник: Гошовська Дарія Тарасівна, кандидат психологічних, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Силабус вибіркової навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри: проф. Гошовський Я.О.

© Гошовська Д.Т., 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни за навчальним планом 2019
Денна форма	Галузь знань:	Рік підготовки: 4-й Семестр 8 Лекції – 12 год. Практичні, семінарські -10 год. Лабораторні -10 год. Самостійна робота – 110 год. Консультації-8 Вид контролю: залік
Кількість кредитів – 5	05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»	
Загальна кількість годин - 150	Освітньо-професійна програма : Психологія	
	Освітній ступінь: бакалавр	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни за навч. планом 2019
Денна форма навчання на базі диплома молодшого спеціаліста	Галузь знань:	Рік підготовки: 3-й Семестр 6
Кількість кредитів – 4	05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»	
Загальна кількість годин - 120	Освітньо-професійна програма : Психологія	
	Освітній ступінь: бакалавр	

		Лекції - 12 год.
		Практичні, семінарські -10 год.
		Лабораторні -10 год.
		Самостійна робота - 80
		консультації - 8
		Вид контролю: залік
Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма	Галузь знань:	Рік підготовки: 4-й
Кількість кредитів – 5	05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»	
Загальна кількість годин - 150	Освітньо-професійна програма : Психологія	Семестр 8
	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції - 20 год.
		Практичні, семінарські -16 год.
		Лабораторні -16 год.
		Самостійна робота - 80
		консультації - 18
		Вид контролю: залік

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма М.с.	Галузь знань:	
Кількість кредитів – 4	05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»	Рік підготовки: 3-й
Загальна кількість годин - 120	Освітньо-професійна програма : Психологія	Семестр 6
		Лекції - 12 год.
		Практичні, семінарські - 12 год.
		Лабораторні -10 год.
		Самостійна робота - 72
		Консультації -14
		Вид контролю: залік

II. Інформація про викладача

Гошовська Дарія Тарасівна

Кандидат психологічних наук

Доцент

Доцент кафедри педагогічної та вікової психології

+380509171792, Hoschovskadarija@eenu.edu.enu, Daria66@ukr.net

<https://wiki.eenu.edu.ua/wiki/>, <https://scholar.google.com.ua/>

Консультації відбуваються за графіком чергувань викладача, кожен вівторок з 14.00 до 16.00 ауд.201. Якщо студенти потребують додаткової консультації, то час узгоджується з викладачем заздалегідь.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Курс «Психологія інклюзивної освіти» спрямований на здатність розуміти та сприймати етичні норми поведінки відносно осіб з порушеннями психофізичного розвитку, а також володіти методиками корекційної роботи з дітьми з особливими потребами розвитку.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія інклюзивної освіти» є вивчення інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній навчальний простір, а також супровід дітей на всіх онтогенетичних щаблях розвитку.

- 2. Пререквізити:** Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Патопсихологія», «Психологія сім'ї та сімейне консультування», «Клінічна психологія», «Експериментальна психологія».

Постреквізити: Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні навчальних дисциплін «Психогенеза особистості», «Психологія депривації», «Психологічний супровід та допомога різним категоріям осіб»

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань, умінь та навичок з психолого-корекційної діяльності психолога, що забезпечують реалізацію

функцій, покладених на корекційного психолога у цілому, можливість самореалізації і самовдосконалення.

Завданнями «Психології інклюзивної освіти» є формування знань про організацію, зміст та методичне забезпечення інклюзивної освіти в Україні, загальнокультурних та професійних компетенцій, необхідних для ефективної діяльності в якості організаторів та виконавців програм інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

4. Результати навчання (Компетентності)

У ході вивчення навчальної дисципліни студенти повинні набути наступних компетенцій:

Загальні компетенції:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

Фахові компетенції:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики

5. Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиць (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лабо р.	Сам. роб.	Ко нс.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль 1. Генезис та основні принципи інклюзивної освіти							
1.Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Освітнє та соціальне обґрунтування інклюзивної освіти.	21	2	2	2	15		реферати, робота в групах, звіт з лабораторної роботи, ДС / 6б.
2.Організаційно-психологічні проблеми впровадження інклюзивної освіти в Україні. Складові інклюзивної освіти. Характеристика мережі закладів освіти для дітей з ООП. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти	19	2			15	2	Реферати, робота в групах, звіт з лабораторної роботи / 6б.
3. Особливості інклюзивного середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості. ІРЦ: зміст і структура діяльності	28	2	2	2	20	2	Опитування, реферати/ 6б.
Разом за модулем 1	68	6	4	4	50	4	18б.
Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення інклюзивної освіти							

4.Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Координація діагностики та корекції. Основні напрями діяльності сучасних психолого-медико-педагогічних центрів. Принципи корекційно-розвивальної роботи. Моделі корекції: загальна, типова, індивідуальна.	28	2	2	2	20	2	реферати, робота в групах, звіт з лабораторної роботи / 6б.
5. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Модифікація й адаптація курикулуму. Індивідуальний навчальний план: зміст, функції, процес розробки, аналіз складових	28	2	2	2	20	2	Робота в групах, опитування, індивідуальна робота, звіт з лабораторної роботи / 6б.
6. Основні завдання та цілі психокорекційних заходів. Етапи психокорекційного впливу на дитину і підлітка: діагностичний, корекційний, оціночний, прогностичний. Принципи корекційної роботи. Оцінювання за допомогою портфолію. Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами.	26	2	2	2	20		Індивідуальна робота, опитування, звіт з лабораторної роботи / 6б.
Разом за модулем II	82	6	6	6	60	4	18б.
Всього	150	12	10	10	110	8	36 б.+4 бали виступи на конференціях,

							підготовка статті, участь загальна к-сть балів:40
Види підсумкових робіт							
МКР							60б
Інше: студенти, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати. Додаткові бали (4б.) можна отримати за участь у семінарі, круглому столі, конференції (наявність сертифікату) або підготовку та публікацію статті.							

(денна форма навчання на базі молодшого спеціаліста)

Назви змістових модулів і тем	Усьо го	Лекц.	Прак. Зан.	Лабо р.	Сам. роб.	Кон с.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль І. Генезис та основні принципи інклюзивної освіти							
1. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Освітнє та соціальне обґрунтування інклюзивної освіти.	23	2	2	2	15	2	Опитуванн, реферати, робота в групах ДС / 8б.
2. Організаційно-психологічні проблеми впровадження інклюзивної освіти в Україні. Складові інклюзивної освіти. Характеристика мережі закладів освіти для дітей з ООП. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти. Особливості інклюзивного середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості	17	2			15		
Разом за модулем 1	40	4	2	2	30	2	8б.

Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення інклюзивної освіти							
6.Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Основні поняття та категорії інклюзивної освіти. Координація діагностики та корекції. Основні напрями діяльності сучасних психолого-медико-педагогічних центрів. Принципи корекційно-розвивальної роботи. Моделі корекції: загальна, типова, індивідуальна.	23	2	2	2	15	2	Опитування, реферати, робота в групах / 8б.
7. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Модифікація й адаптація курикулуму. Зміст нормативно-правової бази інклюзивного навчального закладу. Навчальний план. Типові навчальні плани. Робочі навчальні плани. Навчальні програми. Загальна характеристика індивідуального навчального плану: зміст та функції. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму.	23	2	2	2	15	2	Індивідуальна робота, опитування / 8б.
9. Система оцінювання в умовах інклюзивного навчання. Сутність і завдання оцінювання учнів з особливими освітніми потребами. Критерії оцінювання навчальних досягнень. Функції контролю.	19	2	2	2	10	2	реферати, робота в групах / 8б.
10. Основні завдання та цілі психокорекційних заходів.	16	2	2	2	10		Опитування,

Етапи та принципи психокорекційного впливу на дитину і підлітка: діагностичний, корекційний, оціночний, прогностичний. Оцінювання за допомогою портфолію. Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами.							реферати / 8б.	
Разом за модулем II	80	8	8	8	50	6	32б.	
Всього	120	12	10	10	80	8	40б.	
Види підсумкових робіт								
МКР								60б
Інше: студенти, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати. Додаткові бали можна отримати також за участь у семінарі, круглому столі, конференції (наявність сертифікату) або підготовку та публікацію статті.								

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лабор.	Сам. роб.	Конт.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль 1. Генезис та основні принципи інклюзивної освіти							
1.Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Освітнє та соціальне обґрунтування інклюзивної освіти.	23	2	2	2	15	2	реферати, робота в групах, звіт з лабораторної роботи, ДС / бб.
2.Організаційно-психологічні проблеми впровадження інклюзивної освіти в Україні. Складові інклюзивної освіти. Характеристика мережі закладів освіти для дітей з ООП. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти	16	2	2		10	2	Реферати, робота в групах, звіт з лабораторної роботи / бб.
3. Особливості інклюзивного середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості. ІРЦ: зміст і структура діяльності	27	4	2	4	15	2	Опитування, реферати/ бб.
Разом за модулем 1	66	8	6	6	40	6	18б.
Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення інклюзивної освіти							
4.Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Координація діагностики та корекції. Основні напрями діяльності сучасних психолого-медико-педагогічних центрів. Принципи корекційно-розвивальної роботи. Моделі корекції: загальна, типова, індивідуальна.	27	4	2	2	15	4	реферати, робота в групах, звіт з лабораторної роботи / бб.

5. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Модифікація й адаптація курикулуму. Індивідуальний навчальний план: зміст, функції, процес розробки, аналіз складових	31	4	4	4	15	4	Робота в групах, опитування, індивідуальна робота, звіт з лабораторної роботи / 6б.	
6. Основні завдання та цілі психокорекційних заходів. Етапи психокорекційного впливу на дитину і підлітка: діагностичний, корекційний, оціночний, прогностичний. Принципи корекційної роботи. Оцінювання за допомогою портфолію. Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами.	26	4	4	4	10	4	Індивідуальна робота, опитування, звіт з лабораторної роботи / 6б.	
Разом за модулем II	84	12	10	10	40	12	18б.	
Всього	150	20	16	16	80	18	36 б.+4 бали виступи на конференціях, підготовка статті, участь загальна к-сть балів:40	
Види підсумкових робіт								
МКР							60б	
Інше: студенти, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати. Додаткові бали (4б.) можна отримати за участь у								

семінарі, круглому столі, конференції (наявність сертифікату) або підготовку та публікацію статті.

(заочна форма навчання м.с.)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль І. Генезис та основні принципи інклюзивної освіти							
1. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Освітнє та соціальне обґрунтування інклюзивної освіти.	18	2	2	2	10	2	Опитування, реферати, робота в групах / 8б.
2. Організаційно-психологічні проблеми впровадження інклюзивної освіти в Україні. Складові інклюзивної освіти. Характеристика мережі закладів освіти для дітей з ООП Зарубіжний досвід інклюзивної освіти. Особливості інклюзивного середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості.	16	2	2		10	2	
Разом за модулем 1	34	4	4	2	20	4	8б.
Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення інклюзивної освіти							
3. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Основні поняття та категорії інклюзивної освіти. Координація діагностики та корекції. Основні напрями діяльності сучасних психолого-медико-педагогічних центрів. Принципи корекційно-розвивальної роботи. Моделі	20	2	2	2	10	4	Опитування, реферати, робота в групах / 8б.

корекції: загальна, типова, індивідуальна.							
<p>4. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Модифікація й адаптація курикулуму.</p> <p>Зміст нормативно-правової бази інклюзивного навчального закладу.</p> <p>Навчальний план. Типові навчальні плани. Робочі навчальні плани. Навчальні програми.</p>	18	2	2	2	10	2	Опитування, Індивідуальна робота, опитування / 8б.
<p>5. Індивідуальний навчальний план: зміст, функції, процес розробки, аналіз складових.</p> <p>Загальна характеристика індивідуального навчального плану: зміст та функції. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму.</p> <p>Розробка індивідуального навчального плану. Підготовка та вимоги до підписання ІНП. Аналіз психологічних компонентів індивідуального навчального плану. Співпраця з батьками як з рівноправними членами команди. Система оцінювання в умовах інклюзивного навчання.</p> <p>Сутність і завдання оцінювання учнів з особливими освітніми потребами.</p> <p>Критерії оцінювання навчальних досягнень. Функції контролю.</p>	25	2	2	2	17	2	Опитування, Індивідуальна робота, опитування / 8б.

6. Основні завдання та цілі психокорекційних заходів. Етапи психокорекційного впливу на дитину і підлітка: діагностичний, корекційний, оціночний, прогностичний. Оцінювання за допомогою портфоліо. Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами. Формування контрольно-оціночної діяльності молодшого школяра, з особливими освітніми потребами.	23	2	2	2	15	2		
Разом за модулем II	86	8	8	8	52	10	326.	
Всього	120	12	12	10	72	14	406.	
Види підсумкових робіт								
МКР							606	
Студенти мають право отримати додаткові бали за підготовку статті, участь у конференції, вебінарі, круглому столі (підтвердженням є наявність сертифікату)								

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи
2. Особливості організації інклюзивної освіти в Голандії
3. Шведська модель інклюзивної освіти
4. Шкільна реформа у Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл
5. Включення сім'ї у інклюзивне середовище.
6. Типологія сімей та їх функції
7. Здійснення процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану
8. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів в інклюзивному класі
9. Загальні принципи здійснення адаптації та модифікацій навчально-виховного процесу

Тематика рефератів

1. Роль і місце інклюзії у сучасній системі освіти України.
2. Основні підходи до реалізації інклюзивної освіти студента.
3. Саламанкська декларація про принципи та практичну діяльність у сфері освіти осіб із особливими потребами.
4. Заклад вищої освіти як установа відкритого типу.
5. Основні підходи до організації освітньої діяльності студентів із особливими потребами.
6. Освітнє середовище інклюзивного типу: специфіка організації в університетах.
7. Доступність та універсальний дизайн навчального середовища у закладі вищої освіти: принципи та технології впровадження.
8. Інноваційний досвід реалізації професійної діяльності в системі інклюзивної освіти країн Західної Європи.
9. Зарубіжний досвід співпраці громадських організацій із закладами вищої освіти інклюзивного типу.
10. Соціальні служби та їх роль у наданні спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб студентів.
11. Організація соціокультурних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
12. Організація соціально-педагогічних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
13. Організація благодійних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.

ІV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента:

студент повинен отримати бали під час занять (враховуються бали за групову та індивідуальну роботу, виступи, дискусію, реферати, виступи на конференціях, круглих столах, вебінарах (наявність сертифікату) та підготовка статей з окресленої проблематики) якщо він присутній, або у час відведений для відпрацювання і консультацій).

Політика щодо академічної доброчесності:

Студент повинен дотримуватись академічної доброчесності:

- Самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>)

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%.

Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо перескладання: усі заняття студенти відвідують згідно розкладу навчального процесу, однак, якщо студент має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті).

У. Підсумковий контроль

Загальна оцінка «Психологія інклюзивної освіти» за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: балів, які отримує студент за навчальну діяльність – підготовку та виступи на практичних заняттях та виконання лабораторних робіт, виконання завдань самостійної роботи (40 балів). МКР оцінюється максимальною кількістю балів - 60. Якщо студент хоче

покращити результат або отримав недостатньо балів, то він складає залік, який оцінюється від 0 до 60 балів.

VI. Підсумковий контроль

На залік виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних завдань. Залік проводиться в письмовій формі і включає три питання: 1 питання теоретичне передбачає ґрунтовний аналіз окресленої проблеми, 2 – питання прикладне передбачає використання теоретичних знань під час вирішення практичних задач, третє питання творче – вимагає креативного підходу у вирішення складної ситуації.

VII. ПИТАННЯ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Особливості організації інтегрованого та інклюзивного навчання в Україні.
2. Особливості організації інтегрованого та інклюзивного навчання в Італії.
3. Особливості здобуття освіти в Австрії.
4. Психолого-медико-соціальні центри у Бельгії.
5. Особливості освітньої реформи у Голландії.
6. Шведська модель інклюзивної освіти.
7. Особливості шкільної реформи в Україні.
8. Перешкоди на шляху до шкільної реформи.
9. Вплив інклюзивної освіти на забезпечення освіти для всіх.
10. Необхідність професійної підготовки для забезпечення інклюзивної освіти.
11. Роль оцінки успішності у забезпеченні якісної освіти.
12. Організація підтримки системи інклюзивної освіти.
13. Участь громади та родини у процесі інклюзивної освіти.
14. Розроблення інклюзивної навчальної програми.
15. Підтримка розвитку системи інклюзивної освіти.
16. Початок і підтримка змін у школах.
17. Цінності інклюзивної освіти.
18. Відмінність між «інклюзією» та «інтеграцією».

19. Інклюзивна освіта: українські реалії.
20. Особливості програми «Розвиток інклюзивної освіти дітей з особливими потребами у загальноосвітніх та дошкільних закладах».
21. Мета, завдання та принципи впровадження інклюзивної освіти в Україні.
22. Шляхи впровадження інклюзивної освіти.
23. Принципи інноваційності в управлінні ЗНЗ і шляхи його реалізації.
24. Адаптації для дитини з порушенням опорно-рухового апарату.
25. Адаптації для дитини з порушенням зору.
26. Адаптації для дитини з порушенням слуху.
28. Особливості розвитку дітей з ДЦП.
29. Інклюзивний підхід в освіті дітей з ДЦП.
30. Особливості психофізичного розвитку дітей з вадами зору.
31. Інклюзивний підхід до навчання дітей з порушенням зору.
32. Особливості психофізичного розвитку дітей з вадами слуху.
33. Інклюзивний підхід до навчання дітей з порушенням слуху.
33. Інклюзивний підхід до навчання дітей з важкими вадами мовлення.
34. Особливості розвитку дітей з вадами інтелекту (розумового розвитку).
35. Особливості роботи з дітьми з синдромом Дауна.
36. Інклюзивний підхід до навчання дітей з вадами розумового розвитку.
37. Особливості розвитку дітей із ЗПР.
38. Інклюзивний підхід до навчання дітей із ЗПР.
39. Сутність та природа дитячого аутизму.
40. Особливості розвитку дітей із РСА.
41. Робота з дітьми, що мають РСА. Загальні рекомендації.
42. Інклюзивний підхід до навчання дітей із РСА.
43. Діти із затримкою мовленнєвого розвитку (НВЗМН). Рівні НВЗМН.
44. Робота з дітьми з труднощами у навчанні. Загальні рекомендації.
45. Інклюзивний підхід до навчання дітей із труднощами у навчанні.
48. Інклюзивний підхід до навчання дітей із СДУГ.
49. Фактори, що допомагають школі залучати батьків.

50. Використання практик орієнтованих на сім'ю.
51. Реалізація індивідуального підходу у роботі з батьками.
52. Принципи педагогічної діяльності, орієнтованої на інтереси сім'ї.
53. Залучення батьків до розробки та подальшої реалізації індивідуального навчального плану.

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Білецька Л. Інклюзивне навчання : перші кроки в Україні /Л. Білецька // Дошкільне виховання. – 2007. – № 4. – С. 12 – 15.
2. Даниленко Л.І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій/ Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.–мет. пос. / Кол.: авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І. – Київ: 2007. – 128с.
3. Єфімова С. М. Налагодження партнерських стосунків з родинами / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-мет. пос. / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І. – Київ, 2007. – 128с.
4. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» /Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2 – 3. – С. 36 – 42.
5. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навч.-мет. пос. / Кол. упорядн.: Патрикеева О. О., Софій Н.З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. – Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. – 96 с.
6. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. – Київ, 2016. – 68 с.
7. Ілляшенко Т. Д. Дитина з гіперактивним розладом у навчальному закладі. Психологічний супровід / Т. Д. Ілляшенко. – К. : Редакція загальнопед. газет, 2017. – 70 с. 2. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 247 с.
8. Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / А. А. Колупаєва // Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: монографія. - Київ: Педагогічна думка, 2007. – 458 с.

9. Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти : навчально- методичний посібник / за заг. А.А. Колупаєвої. – Київ : «А.С.К.», 2012. – 308 с.
10. Колупаєва А. Особливості управління інклюзивною школою / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда // Директор школи. – 2011. – №11(635). – С. 23.
11. Колупаєва А. А. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А. А.Колупаєва, О. М.Таранченко. – Харків: Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. – 112 с.
12. Корж. А. С. Подготовка образовательного учреждения к инклюзивному образованию / А. С. Корж, Г. В. Скокова, Т.И. Брянцева // Начальная школа. – 2014. – № 4. – С. 89–90.
13. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта / Г. Ю. Кравченко. – Харків: Ранок, 2014. – 144 с.
14. Ленів З. П. Арттерапія в інклюзивній освіті / З. П. Ленів // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: [зб. наук. пр.]. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 11. – С. 96 – 98.
15. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 92 с.
16. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник / Марія Швед. – Львів: Український католицький університет, 2015. –360.

Додаткова література

1. Матвеева Н. О. Інклюзивна освіта: навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів / Н. О. Матвеева. – Івано-Франківськ, 2015. - 160 с.
2. Методичне забезпечення діяльності педагогічних працівників дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів щодо роботи з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку: наук.-метод. пос. / За ред. Н.І.Клокар, О.В.Чубарук. – Біла Церква: КОПОПК, 2006. – 121 с.
3. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах / Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872.
4. Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю / Наказ МОН України від 05.12.2005 р. № 691.
5. Програма курсу «Асистент вчителя в системі інклюзивного навчання» Упор. матеріалів: Красюкова-Еннс О. В., Найда Ю.М., Байда Л.Ю. – Київ, 2012. – 12 с.
6. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку / за ред. Вавіної Л.С. – Київ: «АТОПОЛ», 2010. – 242 с.
7. Рейда К. Навчально-реабілітаційний центр для дітей із вадами фізичного та розумового розвитку / Дефектологія. - 2001. - №3. - С. 46-47.
8. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж.Блейз, Е.Чорнобой, Ш.Крокер, Е.Страт, О.Красюкова. – Київ: Паливода А. В., 2012. – 46 с.
9. Сиротюк О. Л. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю. Діагностика, корекція і практичні рекомендації батькам і педагогам / О. Л.Сиротюк. – Москва: ТЦ Сфера, 2003. –125 с.
10. Синьова Є. П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей / Є. П.Синьова. – Київ, 2009. – 212 с.
11. Соціальна підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями / Авт.-упор. Безпалько О.В., Губарева Т.Г. – Київ, 2002. - 212с.
12. Таранченко О. М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / О. М. Таранченко,

Ю. М. Найда // за заг. редакцією Колупаєвої А.А. – Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с.